Sodobna pedagogika/Journal of Contemporary Educational Studies Let./Vol. 77 (143)
Številka 3/2026
Str. 125–139

Darja Plavčak

Potrebe po strokovnem usposabljanju in interviziji pri strokovnih delavcih, ki sodelujejo z družinami otrok s posebnimi potrebami

Povzetek: Namen raziskave je bil proučiti, katere vsebine strokovne podpore strokovni delavci, ki sodelujejo z družinami otrok s posebnimi potrebami, prepoznavajo kot najbolj uporabne za svojo prakso in bi jih želeli spoznati na usposabljanjih ter kako ocenjujejo učinkovitost intervizijskih srečanj kot oblike strokovnega posvetovanja. Uporabljena je bila kombinacija kvantitativnega in kvalitativnega pristopa zbiranja in analize podatkov pri evalvaciji izbranega večurnega usposabljanja, pri čemer so bili podatki zbrani z anketnim evalvacijskim vprašalnikom, ki je vseboval zaprta in odprta vprašanja. Kvantitativni podatki so bili analizirani z deskriptivno statistiko, kvalitativni pa s postopkom tematske analize. Rezultati kažejo, da strokovni delavci najbolj potrebujejo vsebine s področja značilnosti družin otrok s posebnimi potrebami in učinkovite komunikacije z njimi, še posebej s starši otrok s čustvenimi in vedenjskimi težavami. Intervizijska srečanja so prepoznali kot zelo uporabno obliko za izmenjavo izkušenj, iskanje strokovnih rešitev in krepitev medsebojne podpore. Ugotovitve nakazujejo smiselnost sistematične uvedbe intervizije, ob podpori vodstva in ustreznih organizacijskih pogojih, ali spodbujanja iniciative strokovnih delavcev za njeno samostojno izvajanje.

Ključne besede: senzibilen pristop, intervizija, strokovna podpora, učinkovita komunikacija, timsko delo

UDK: 376

Strokovni prispevek

https://doi.org/10.63384/spB63s837s

Dr. Darja Plavčak, docentka, Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta, Oddelek za temeljne pedagoške predmete, Koroška cesta 160, 2000 Maribor, Slovenija; darja.plavcak@um.si ©

Uvod

Strokovna usposabljanja so lahko strokovnim delavcem v vzgoji in izobraževanju v veliko pomoč še posebej pri tistih nalogah, ki predstavljajo večji izziv. Mithans idr. (2023) so izvedle raziskavo, v kateri je sodelovalo 148 vzgojiteljev in pomočnikov vzgojiteljev; ti so poročali o opravljanju splošnih nalog pri delu z otroki s posebnimi potrebami (OPP). Ugotovile so, da strokovni delavci sicer opravljajo različne naloge, povezane z OPP, prav tako v ta namen sodelujejo s svetovalno službo, starši in zunanjimi delavci, a se za delo z OPP ne počutijo kompetentne. Interpretiramo, da ne gre samo za neposredno delo z OPP, ampak tudi za sodelovanje z njihovimi družinami. Sklepamo, da bi se občutek o kompetentnosti pri delu z OPP lahko izboljšal, če bi se izboljšalo tudi sodelovanje z njihovimi družinami.

Jurčević Lozančić idr. (2019) so z anketo proučile stališča 545 učiteljev in vzgojiteljev v vrtcih do sodelovanja s starši. Ugotovile so njihovo soglasno stališče, da je sodelovanje s starši zelo pomembno za otrokov razvoj, kljub temu pa se večina izmed njih počuti za to premalo usposobljene. Ugotovile so tudi, da učitelji in vzgojitelji za kakovostno sodelovanje potrebujejo komunikacijske, organizacijske in osebne kompetence, ki bi jih bilo treba razvijati že v začetnem izobraževanju.

Pomanjkanje opisanih kompetenc strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju pomeni, da bodo ti iskali usposabljanja, ki jih bodo na teh področjih strokovno podprla v smislu novih znanj in izmenjav izkušenj v praksi. Nova znanja in medsebojna podpora strokovnih delavcev so skupaj dobra protiutež stresu, ki ga prinašajo negotove in zahtevnejše situacije ali izzivi pri delu. Ena izmed oblik kolegialnega posvetovanja, v katerem je prostor za strokovni pogovor in osebno rast, je intervizija. Rupar (2024) pravi, da se intervizija v praksi pojavlja v različnih izvedbah, zato je ne moremo opisati kot enoznačen koncept. Po Van Kessel (2002) so jo strokovni delavci najprej uporabili namesto supervizije, in sicer tako, da so si supervizorsko vlogo delili med seboj. Dandanes se intervizija uporablja kot kolegialno posvetovanje, v katerem sodelujejo tudi tisti strokovni delavci, ki nimajo izkušenj supervizije, in kot metoda učenja, pri kateri se pridobivajo spoznanja o profesionalnih odnosih, raznovrstnih delovnih izkušnjah, lastni profesionalni identiteti ipd. (Rupar 2024).

V prispevku proučujemo uporabne tematike za strokovne delavce v vzgoji in izobraževanju, ki sodelujejo z družinami OPP. V ta namen smo v empiričnem delu prispevka evalvirali večurno usposabljanje, ki je potekalo v letu 2025, in pregledali relevantna teoretična ozadja ciljnih tematik: (1) značilnosti družin OPP in ustrezne strokovne pristope, (2) učinkovito komunikacijo kot osnovo timskega sodelovanja in (3) intervizijo kot pristop medsebojne strokovne in psihološke podpore. Na podlagi teoretičnih in empiričnih rezultatov želimo podati smernice izvajalcem strokovnih usposabljanj, katere tematike naj vključujejo, da bi se udeleženi strokovni delavci pri sodelovanju z družinami OPP lahko počutili suvereni in strokovno kompetentni.

Značilnosti družin OPP in ustrezni strokovni pristopi

Shuman idr. (2025) ugotavljajo, da so družine OPP postavljene pred velik izziv, kako obvladovati različne naloge, kot so vsakodnevna nega, rehabilitacija in vzgoja OPP. Značilno zanje je, da so bolj pod stresom, šibkejšega duševnega zdravja in z več duševnimi težavami ali motnjami kot družine, ki nimajo OPP. Na zaznavanje stresa vplivajo osebnostne značilnosti staršev, interakcije med otrokom in starši, značilnosti otrok, družinsko okolje in viri pomoči v okolju, ki lahko delujejo kot varovalni ali rizični dejavniki. O rizičnih dejavnikih govorimo, če gre na primer za šibke interakcije med otrokom in starši, pomanjkljive vire pomoči v okolju ali konfliktne družinske situacije. Varovalni dejavniki pa so temu nasprotni in delujejo tako, da pomembno omilijo stres in družinski člani lahko pridobijo občutke optimizma in rezilientnosti. Optimistični družinski člani znajo ob težavah poiskati strategije za reševanje problema in ohranjajo upanje, rezilientni pa čutijo notranjo moč, da se lahko spoprimejo s stresom, izkoristijo vire moči in obnovijo svojo prilagodljivost na stisko. Eden izmed pomembnih varovalnih dejavnikov je socialna podpora med samimi družinskimi člani. Iz teh ugotovitev tudi izhaja, da naj strokovnjaki v svojih intervencijah družinam svetujejo večjo pozornost do lastne, notranje družinske podpore, medsebojnih odnosov, (duševnega in fizičnega) zdravja ter do občutkov optimizma in rezilientnosti. Po Colnerič in Zupančič (2013) ne smemo prezreti niti sorojencev otrok s posebnimi potrebami (njihovo vlogo in odnos med njimi in OPP), zato je tudi njih treba vključiti v strokovno obravnavo. Pozornost se namenja tudi osebnosti OPP, ki vpliva na dinamiko družine – osredotočeni moramo biti na močna področja njegovega odzivanja. Po Plavčak (2024) je treba za izvajanje vsega opisanega vzpostaviti senzibilen in fleksibilen pristop, z uravnoteženimi intervencijami in razumevanjem, da so družine OPP postavljene v določene emocionalne faze spoprijemanja z vsakodnevnimi izzivi pri skrbi za OPP in da se lahko soočajo tudi z drugimi težkimi okoliščinami (npr. duševnimi boleznimi, brezposelnostjo).

Posebne potrebe otrok segajo na mnoga področja, na primer na vzgojno-izobraževalno področje in zdravstveno področje, kar pomeni, da imajo družine raznolike skrbi za otroka, ki jih poskušajo premagovati s pomočjo specifičnih strokovnjakov. Po Košnik idr. (2025) se uporablja terminologija posebne vzgojno-izobraževalne potrebe, opisano pa je tudi možno sopojavljanje teh potreb skupaj

z različnimi boleznimi, motnjami, primanjkljaji in ovirami, kar povzroči večjo kompleksnost težav. Vodilo za učitelje je, da je poznavanje primanjkljaja, ovire oz. motnje v okviru medicinske diagnoze sicer pomembno, vendar je še bolj pomembno poznavanje učenčevega funkcioniranja, ki učitelja bolje usmeri v prilagojen individualiziran in celosten pristop. Poudarjeno je, da lahko imajo nekateri učenci poleg primanjkljaja, ovire ali motnje izražene visoke potenciale ali nadarjenosti; to so tako imenovani dvojno izjemni učenci. Zato sta ključna timski pristop med različnimi strokovnimi delavci v vzgoji in izobraževanju, tako v kolektivu kot tudi z različnimi zunanjimi strokovnjaki, ter sodelovanje s starši. Tako so lahko vsi strokovni delavci različnih disciplin med seboj povezani v korist otroka, pa tudi staršev. Podobno so Nonoyama idr. (2025) ugotovili, da imajo OPP tudi zdravstvene posebne potrebe in jim je zato treba ponuditi podporo z več perspektiv; vsaka institucija lahko pomaga glede na svojo specifiko in vsako osebje glede na svoj specifični profil, vsi pa v skladu s potrebami družine. Antulić Majcen in Drvodelić (2022) prav tako menita, da je interdisciplinarno delovanje (poleg povezave med politiko in prakso) izrednega pomena za kakovostno strokovno pomoč na področju zgodnje skrbi ter vzgoje in izobraževanja otrok. Kodele (2025) vidi pomen timskega dela, kjer se sodeluje tudi z učenci in njihovimi starši, v tem, da se na ta način lahko prepreči marsikatera težava.

Iz opisanih spoznanj izhaja, da strokovni delavci pri sodelovanju z družinami OPP potrebujejo pristop timskega dela in učinkovito komunikacijo.

Učinkovita komunikacija kot osnova timskega sodelovanja

Za dobro timsko sodelovanje med strokovnjaki in družinami OPP je ključno, da poznamo osnove učinkovite komunikacije, ki jo prilagodimo šolskemu okolju.

Vec (2002) meni, da je:

> »ozaveščanje, spoznavanje, upoštevanje in uporaba zakonov komunikacije, ovir v komunikaciji ter učinkovitih načinov pošiljanja in prejemanja sporočil nekaj, česar bi se morali sistematično učiti in vaditi od najzgodnejših let. Ti elementi bi morali postati pravzaprav temeljni predmet vseživljenjskega učenja (vseživljenjskega v smislu učenja od rojstva do smrti).« (Prav tam, str. 79)

Komunikacija je torej veščina, ki zahteva razčlenitev na podpodročja, sistematičnost v učenju in trening, ki traja vse življenje. Na tem mestu bomo s tega širokega področja na kratko predstavili učinkovite načine pošiljanja in prejemanja sporočil.

Po Vec (2002) je za učinkovito komunikacijo treba sporočila oblikovati v prvi osebi ednine, biti sporočilno redundanten, vprašati za povratno informacijo in sporočilo prilagoditi prejemniku. Poudarja tudi verodostojnost pošiljatelja, ki se kaže skozi zanesljivost, jasnost namenov, toplino in strokovno podkovanost. Johnson in Johnson (1997 v prav tam) pa poudarjata učinkovito prejemanje sporočil, ki vključuje parafraziranje, opisovanje zaznave čustev in pogajanje o pomenu sporočila.

Košir (2017) v učbeniku za študente pedagoških programov postavlja v ospredje pet podpodročij učinkovite komunikacije: vsebinski in odnosni vidik komuniciranja, spretnosti poslušanja, posredovanje povratnih informacij, uporabo »jaz« sporočil in sposobnost postavljanja vprašanj.

Intervizija kot pristop medsebojne strokovne in psihološke podpore

Poleg znanja o učinkoviti komunikaciji strokovni delavci potrebujejo tudi prostor za refleksijo lastne prakse in kolegialno izmenjavo izkušenj. Intervizija kot oblika kolegialnega posvetovanja ponuja okvir za tovrstno podporo.

Intervizija se je razvila v začetku sedemdesetih let kot nadomestna oblika za supervizijsko skupino, v kateri delujejo izkušeni supervizorji, skozi razvoj pa je pomenila »kolegialni posvet«, v katerem imajo vsi enak status in si vloge delijo. Pri interviziji torej ni navzoč supervizor, temveč namesto tega obstaja vloga intervizorja, ki vodi intervizijske procese. Skupina, v kateri poteka intervizija, se srečuje z namenom, da si njeni člani izmenjajo izkušnje glede določene teme, se skupaj učijo, reflektirajo svoje delovanje in delovanje drugih ter si svetujejo (Van Kessel 2002).

Miloševič-Arnold (2012) opisuje intervizijo kot vrsto supervizije in metodo izkustvenega učenja, pri kateri je refleksija v skupini nadgradnja individualne refleksije. Meni, da so takšne skupine finančno nezahtevne, strokovni delavci pa bi za pridobitev znanja za njeno izvajanje potrebovali le krajše seminarje in priročnik. Pri interviziji si kolegi z enakimi delovnimi izkušnjami izmenjujejo vlogo voditelja (intervizorja), ki skrbi za varno in zaupno klimo, medtem ko intervizant predstavi svoj primer in postavi vprašanje skupini. Hanekamp (1994) opisuje pet metod intervizije: incident metodo, identifikacijsko metodo, k temi usmerjeno interakcijo, sosvetovanje in analizo zgodbe; razlikujejo se po stopnji strukturiranosti in vključenosti udeležencev. Kot izrazito pomembne kompetence članov intervizije se poudarjajo odgovornost, etično delovanje in medsebojno zaupanje, za vodje skupin pa se ponekod uvaja metasupervizija (Vidmar 2023).

Cabral idr. (2023) in Rothe-Jokisch (2008) ugotavljajo, da intervizija v šolskem timu omogoča rekonstrukcijo pedagoških situacij, razvoj psihosocialnih kompetenc, utrjevanje kulture komunikacije ter refleksijo in metakognitivno obravnavo lastnega dela. Valenčak (2012) opisuje aktiv svetovalnih delavcev vrtcev celjsko-mariborske regije kot primer intervizije, kjer so si strokovni delavci medsebojno pomagali pri strokovnih problemih in organizirali konference. Rezultati iz raziskave Sonneveld idr. (2020) prav tako potrjujejo korist intervizije, saj kažejo, da je ta metoda strokovnjakom, ki so delali z ranljivimi mladimi, služila kot podpora in prostor reflektiranja, pri čemer so napredek svojih varovancev spremljali s pisanjem dnevnika. Dodatno nam Thurlings idr. (2012) pojasnijo, da so intervizijska srečanja v živo veliko bolj učinkovita kot na daljavo, saj se neverbalna komunikacija, klima in podpora bolje razvijejo.

Rezultati raziskave Kovača idr. (2020) razkrivajo, da je delež šolskih svetovalnih delavcev z izkušnjo supervizije ali intervizije precej majhen, kar nakazuje na pomanjkanje sistematične podpore.

Pristop intervizije omogoča strokovnim delavcem, da pridobijo drugačen vpogled v svojo situacijo v pedagoški praksi, kar je še posebej pomembno takrat, ko se soočajo s situacijami specifične narave, na primer težjim razreševanjem stisk otrok ali njihovih staršev.

Metodologija evalvacije usposabljanja

Opis usposabljanja

Usposabljanje je trajalo 24 ur in je bilo razdeljeno na tri osemurna srečanja. Prvo je bilo osredinjeno na značilnosti družin OPP, učinkovite pristope v sodelovanju z njimi in osnove intervizije, naslednji dve pa na vodeno intervizijsko izkušnjo. V času med srečanji so udeleženci znanja prenašali v svojo prakso in jih reflektirali. Srečanja so potekala v obdobju od novembra 2024 do januarja 2025, in sicer v razmiku približno petih tednov. Vodila jih je socialna pedagoginja z dolgoletnimi izkušnjami na področju sodelovanja z družinami OPP ter svetovanja strokovnim delavcem v vzgojno-izobraževalnih ustanovah.

Udeleženci usposabljanja

Na usposabljanje so bili povabljeni strokovni delavci v vzgoji in izobraževanju, ki sodelujejo z družinami OPP (na primer učitelji, svetovalni delavci, izvajalci dodatne strokovne pomoči, vzgojitelji). Udeležilo se ga je 24 strokovnih delavcev. Na evalvacijo usposabljanja se je odzvalo 21 udeležencev (87,5 % vseh), vse so bile ženske.

Trajanje zaposlitve udeležencev v vzgoji in izobraževanju je bilo raznoliko, od manj kot enega leta do več kot 20 let. Največji delež (f = 5; 24 %) jih je imel več kot 20 let izkušenj, sledijo tisti z izkušnjami med 10 in 15 let (f = 4; 19 %), preostali pa so se razporedili med krajše zaposlitvene dobe.

Polovica udeležencev seminarja (48 %) je bila zaposlena na področju predšolske vzgoje, tretjina (33 %) na področju rednega osnovnošolskega programa, po 14 % jih je bilo zaposlenih v vzgojno-izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom in v posebnem programu vzgoje in izobraževanja. Le ena udeleženka je bila zaposlena na področju srednješolskega štiriletnega izobraževanja. Ena udeleženka se ni opredelila za nobenega od predlaganih programov, temveč je pod »drugo« zapisala, da opravlja delo svetovalne delavke v osnovni šoli in vrtcu ter tudi kot vzgojitelj za zgodnjo obravnavo.

Raziskovalna vprašanja in metoda zbiranja ter obdelave podatkov

Evalvacijska raziskovalna vprašanja so bila:

- RV1: Katere vsebine strokovnega usposabljanja strokovni delavci prepoznavajo kot uporabne za svojo prakso in katere dodatne vsebine bi potrebovali?

- RV2: Kako strokovni delavci ocenjujejo uporabnost intervizije kot oblike kolegialnega posvetovanja?
- RV3: Ali strokovni delavci zaznavajo potrebo po uvedbi intervizije v svojem vzgojno-izobraževalnem zavodu in katere pogoje ter cilje si v zvezi s tem postavljajo?

Udeleženci so bili seznanjeni, da se bodo ugotovitve zbirale za raziskovalne namene. Zagotovljeni sta bili prostovoljnost sodelovanja in anonimnost reševanja evalvacijskega anketnega vprašalnika, narejenega v spletnem okolju 1ka. Na vprašalnik so odgovorili na koncu zadnjega srečanja, tako da so skenirali QR-kodo na lističih in vprašalnik rešili prek svojega telefona. Kvantitativni podatki iz odgovorov na zaprta vprašanja so bili obdelani z deskriptivno statistiko, kvalitativni odgovori na odprta vprašanja pa s postopkom tematske analize, pri čemer je kategorije oblikovala raziskovalka na podlagi odgovorov udeležencev.

Rezultati

Teme usposabljanja, uporabne za prakso

Udeležence smo vprašali, katere teme usposabljanja so prepoznali kot uporabne in jih nameravajo prenesti v svojo prakso.

Kategorije in frekvence kod	Teme in frekvence kod
Izmenjava izkušenj (8)	Intervizijska srečanja (15)
Intervizija (7)	
Komunikacija s starši (4)	Družina OPP (6)
Doživljanje sorojencev OPP (1)	
Značilnosti otrok s čustvenimi in vedenjskimi težavami (1)	
Kam se obrniti po pomoč izven šolskega zavoda (2)	Različni nasveti za pomoč (3)
Predlogi knjig (1)	
Naša lastna rezilientnost (1)	Rezilientnost (2)
Zgodbe o rezilientnosti (1)	
Vse (2)	Celoten seminar (2)

Preglednica 1: Tematska analiza tem usposabljanja, uporabnih za prakso

Največ udeleženk usposabljanja je poudarilo, da so jim bila najbolj v pomoč intervizijska srečanja, kjer so se seznanile z izkušnjami drugih strokovnih delavcev in konkretnimi primeri iz prakse, hkrati pa so dobile možnost intervizijskega svetovanja. Ugotovimo lahko, da pri udeleženkah obstaja močna potreba po varnem prostoru za kolegialno izmenjavo in odpravo občutka profesionalne osamljenosti. Velik pomen so prepoznale tudi v vsebinah o družini OPP, zlasti z vidika učinkovite komunikacije in razumevanja položaja sorojencev.

Podatki kažejo, da se poklic usmerja k celostnemu pristopu, ki v proces vključuje celotno družinsko okolje. Med pogostejšimi koristnimi vsebinami v odgovorih udeleženk so bili tudi nasveti o možnostih sodelovanja z zunanjimi ustanovami in priporočila knjig, ki strokovnim delavcem lahko pomagajo pri obvladovanju zahtevnejših situacij. Dve udeleženki sta kot posebej pomembno navedli temo lastne rezilientnosti, dve pa sta kot koristen opredelili celoten seminar, tako vsebinski kot intervizijski del.

Predlogi tem za usposabljanja v prihodnje

Zanimalo nas je tudi, katere teme bi udeleženci predlagali za prihodnja usposabljanja.

Kategorije in frekvence kod	Teme in frekvence kod
Pristopi za delo z OPP (3)	Družina otrok s posebnimi potrebami (8)
Komunikacija s starši (3)	
Motivacija staršev za sodelovanje (1)	
Pomoč staršem, da sprejmejo OPP in mu pomagajo (1)	
Pristopi za komunikacijo s sodelavci (3)	Medsebojno sodelovanje v vzgojno-izobraževalnem zavodu (5)
Pristopi za komunikacijo z vodstvom (1)	
Splošna klima v zavodu (1)	
Svetovalna služba svetovalni službi (1)	Različni nasveti za pomoč (3)
Kako zadeve uspešneje reševati na sistemski ravni (1)	
Kako učinkovito v praksi reševati predstavljene težave (1)	
Enako usposabljanje, kot je bilo naše (3)	Ponovitev celotnega seminarja (3)
Intervizija (1)	Intervizijska srečanja (1)

Preglednica 2: Tematska analiza predlogov tem za prihodnja usposabljanja

Udeleženke si največkrat želijo, da bi se v prihodnje še bolj temeljito predstavile teme, povezane z družinami OPP, na področjih tako učinkovitih pristopov do staršev kot tudi učinkovitih pristopov do OPP, pri čemer v ospredje postavljajo komunikacijo s starši, motiviranje staršev za sodelovanje in pomoč staršem, da bi se ti lažje spoprijeli z izzivi, ki jih prinaša življenje z OPP. To kaže na pomanjkanje sistematičnih pristopov in konkretnih orodij za delo z družinami v njihovi vsakdanji praksi. Nadalje zaznavajo potrebo po izboljšanju medsebojnega sodelovanja v svojih vzgojno-izobraževalnih zavodih, pri čemer menijo, da bi jim najbolj pomagalo, če bi pridobile znanja o učinkoviti komunikaciji s sodelavci in vodstvom ter o načinih, kako bi lahko izboljšale klimo v zavodih na splošno. Ta mnenja odražajo stanje, kjer so komunikacijske težave in pomanjkanje timskega dela prepoznani kot ključne ovire za kakovostno strokovno delo. Udeleženke seminarja si želijo tudi različnih svetovanj, kot je na primer svetovanje za svetovalno delavko, ki je sicer pretežno samostojna pri svojem delu (»svetovalna služba svetovalni službi«), kako vplivati na sistemske spremembe in kako v praksi

reševati težave, ki se predstavijo na seminarju. Podatek kaže potrebo po večji podpori in povezanosti med strokovnimi delavci ter po konkretnih mehanizmih za reševanje izzivov na sistemski ravni. Nekatere udeleženke bi ponovile celoten seminar, ker jim je bilo vse všeč, ena pa je v ospredje postavila intervizijo.

Uporabni elementi pri izkušnji intervizije

Proučili smo, katere elemente intervizije kot oblike kolegialnega posvetovanja udeleženci prepoznavajo kot uporabne.

Kategorije in frekvence kod	Teme in frekvence kod
Izmenjava izkušenj kolegov iz prakse (6)	Izmenjava znanja in izkušenj (15)
Predlogi in ideje za lastno prakso (5)	
Nasveti drugih udeležencev za lastno prakso (2)	
Nasveti drugih udeležencev za učinkovito podporo in pomoč družinam OPP (1)	
Dodatno znanje za lastno prakso (1)	
Veščine komunikacije med intervizijo (4)	Proces in način intervizije (8)
Razčlenjevanje problema (1)	
Način intervizijskega dela (1)	
Zaupnost in odprtost (1)	
Preizkusiti se v vodenju intervizije (1)	
Povratne informacije udeležencev z različnih zornih kotov (2)	Reševanje konkretnih težav (4)
Pridobiti odgovor na zastavljena vprašanja (1)	
Možnost predstaviti svoj problem iz prakse (1)	
Zavedanje, da se vsi srečujemo s podobnimi izzivi (2)	Skupinska podpora in refleksija (5)
Zavedanje, da delamo v praksi prav (1)	
Zavedanje, da se lahko podpiramo in si pomagamo (1)	
Opolnomočenje (1)	
Medinstitucionalno sodelovanje (1)	Sodelovanje (1)

Preglednica 3: Tematska analiza uporabnih elementov pri izkušnji intervizije

Udeležencem se je v interviziji največkrat zdelo uporabno, da so med seboj izmenjali izkušnje in znanje, prav tako pa jih je velik del kot uporabno navedel poznavanje procesov intervizije. Odgovori kažejo, da intervizija ni zadovoljila le potrebe po neposredni praktični pomoči, temveč je hkrati omogočila tudi pridobitev trajnostnega orodja za nadaljnje strokovno delo. Nekateri so poudarili, da jim je intervizija olajšala reševanje čisto konkretne težave v praksi, nekateri pa, da so skozi reflektiranje pridobili različne vpoglede in zavedanja, na primer, da delajo prav in da jih je skupina strokovno podprla. Ena udeleženka je zaradi raznolike sestave skupine izraziteje poudarila pozitiven pomen medsebojnega sodelovanja strokovnih delavcev različnih institucij.

Potreba po interviziji v vzgojno-izobraževalnem zavodu udeležencev

Udeležence smo vprašali, ali si želijo, da bi se intervizija izvajala v njihovem vzgojno-izobraževalnem zavodu.

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
DA	21	100 %
NE	0	0 %
Skupaj	21	100 %

Preglednica 4: Frekvenčni in odstotni prikaz potrebe po interviziji v vzgojno-izobraževalnem zavodu udeležencev

Vsi udeleženci (f = 21; 100 %) so izrazili željo, da bi se intervizija izvajala tudi v njihovem vzgojno-izobraževalnem zavodu. Enotno stališče poudarja močno prepoznano vrednost metode in nakazuje na široko potrebo po takšni obliki kolegialne podpore v njihovih delovnih okoljih.

Možne koristi izvajanja intervizije v vzgojno-izobraževalnem zavodu

Nadalje nas je zanimalo, katere neposredne koristi bi udeležencem lahko prinesla intervizija v njihovem vzgojno-izobraževalnem zavodu.

Kategorije in frekvence kod	Teme in frekvence kod
Strokovna podpora (6)	Izboljšana kakovost strokovnega dela (23)
Nasveti in predlogi (4)	
Nove ideje (4)	
Izhodišče za refleksijo lastnega dela (3)	
Rešitve (2)	
Pomoč (2)	
Nova perspektiva (1)	
Pripravljenost na različne izzive v izobraževanju (1)	
Sodelovanje med sodelavci (3)	Krepitev medsebojnega sodelovanja (10)
Enotna vizija (3)	
Iskrenost v odnosih (2)	
Povezanost (1)	
Sistemski pristop (1)	
Razbremenitev (3)	Večja psihološka podpora in dobro počutje (4)
Boljše počutje (1)	
Večja empatija učiteljev do otrok (1)	Učinkovitejše delo z otroki in starši (2)
Boljše veščine vodenja pogovora s starši (1)	
Vsestranska koristnost (1)	Vsestranska korist intervizije (1)

Preglednica 5: Tematska analiza možnih koristi izvajanja intervizije v vzgojno-izobraževalnem zavodu udeležencev

Udeleženci seminarja v večini menijo, da bi z intervizijo v svojem vzgojno-izobraževalnem zavodu izboljšali kakovost svojega strokovnega dela, saj bi pridobili številne nasvete, ideje, predloge, rešitve, nove perspektive in podobno. V velikem deležu poudarjajo, da bi se v njihovih zavodih izboljšalo medsebojno sodelovanje, in sicer, da bi si bolje prizadevali za skupne cilje, bili bolj povezani in enotni. Nekateri udeleženci so odgovorili, da bi jim vse našteto omogočilo tudi boljše počutje in razbremenitev na delovnem mestu, s čimer se potrjuje povezava med kolegialno podporo in osebnim blagostanjem ter kaže potencial intervizije za zmanjševanje stresa in preprečevanje izgorelosti. Udeleženci so prepoznali še dve specifični področji, kjer bi lahko z intervizijo pridobili največ podpore – to sta empatija do otrok in učinkovitejše vodenje pogovorov s starši učencev. Izbira teh dveh področij razkriva, da udeleženci največje izzive doživljajo na človeški in komunikacijski ravni. Ena udeleženka je menila, da bi bila intervizija lahko vsestransko koristna, kar pomeni, da so koristi tako razsežne, da bi lahko izboljšale vse vidike pedagoškega dela.

Pogoji za izvajanje intervizije v vzgojno-izobraževalnem zavodu

Ugotavljali smo tudi, katere pogoje bi bilo treba izpolniti, da bi udeležencem zagotovili učinkovito izvajanje intervizije v njihovem vzgojno-izobraževalnem zavodu.

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
Prostorski pogoji	2	10 %
Finančni pogoji	9	43 %
Sodelovanje sodelavcev	17	81 %
Dovoljenje vodstva	9	43 %
Dovolj časa	12	57 %
Drugo	1	5 %

Preglednica 6: Frekvenčni in odstotni prikaz odgovorov o pogojih v vzgojno-izobraževalnem zavodu za izvajanje intervizije

Analiza odgovorov je pokazala, da udeleženci kot najpomembnejši pogoj za izvajanje intervizije prepoznavajo sodelovanje sodelavcev (81 %). Intervizija torej ni le formalni proces, ampak zahteva aktivno zavezanost in odprtost celotnega tima, kar je pogosto težje doseči kot zgolj pridobiti formalno podporo vodstva. Sledijo potreba po zagotovitvi zadostnega časa za izvajanje (57 %) ter finančni pogoji in dovoljenje vodstva (zadnji postavki po 43 %). Ta hierarhija pogojev kaže, da udeleženci kot ključne ovire dojemajo predvsem organizacijske dejavnike. Manj pogosto so bili navedeni prostorski (10 %) in drugi pogoji (5 %). V kategoriji »Drugo« (5 %) je bil en odgovor, ki pa ni bil dodatno specificiran. Udeleženci so lahko označili več odgovorov, zato skupni odstotek presega 100 %.

Proaktivni cilji strokovnih delavcev glede intervizije

Nazadnje smo preverili, ali so si udeleženci glede intervizije zastavili konkretne proaktivne cilje.

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
NE, nimam ciljev v zvezi z intervizijo.	3	15 %
DA, v svojem zavodu bom izvedel intervizijo.	4	20 %
DA, v svojem zavodu bom spodbudil, da bi imeli intervizijo – enkrat bi vodil eden in drugič drug – bi se izmenjevali.	11	55 %
DA, intervizije bi se udeležil izven zavoda, če bi se kje izvajala.	3	15 %
Drugo	1	5 %

Preglednica 7: Frekvenčni in odstotni prikaz odgovorov o proaktivnih ciljih glede intervizije

Večina udeležencev (f = 11; 55 %) namerava spodbuditi izvajanje intervizije po načelu rotacijskega vodenja, petina (f = 4; 20 %) pa jo namerava organizirati samostojno. Trije udeleženci (15 %) bi se intervizije udeležili zunaj svojega zavoda, enak delež pa ciljev v zvezi z intervizijo nima. Razporeditev odgovorov kaže na različne ravni osebne angažiranosti, kar zahteva prilagojen pristop pri spodbujanju uvajanja intervizije v posameznih zavodih.

Diskusija

Skozi evalvacijo usposabljanja smo analizirali, katere vsebine strokovni delavci, ki sodelujejo z družinami OPP, prepoznavajo kot uporabne za prakso, kako ocenjujejo uporabnost intervizije in ali zaznavajo potrebo po njeni uvedbi v svojem zavodu.

Udeleženke so odgovorile, da so bili najbolj koristni izkušnje drugih in praktični nasveti za reševanje vsakodnevnih izzivov, pa tudi informacije o značilnostih družin OPP, predvsem tistih z otroki s težavami na čustvenem in vedenjskem področju, ter o komunikaciji s starši. Pomembni so bili tudi nasveti glede literature in kontaktov za dodatno pomoč zunaj institucije. Njihove nadaljnje želje pa so usmerjene v poglabljanje znanja na področju tematik družin OPP, motivacije staršev za sodelovanje in sprejemanje posebnih potreb otroka ter na področju izboljšanja sodelovanja znotraj kolektivov, kar odraža izzive pri delovni klimi.

Prepoznana je bila tudi potreba po več usmerjenih vsebinah glede sistemskih sprememb, svetovanja svetovalni službi ter konkretnih primerov iz prakse. Te ugotovitve potrjujejo, da strokovni delavci ne potrebujejo le strokovne vsebine, temveč tudi orodja za sodelovanje, podporo in osebni razvoj.

Ugotovili smo, da bi se petina udeležencev lotila samostojne organizacije intervizije, 15 % pa bi se je raje udeležilo zunaj matičnega zavoda. Ti podatki kažejo na iniciativnost, hkrati pa tudi na pomen podpornega okolja in delovne klime, saj je povezovanje ključno za dolgoročno kakovostno delo. Podobno so ugotovili Kovač idr. (2020), saj je bil v njihovi raziskavi delež svetovalnih

delavcev, ki so se kdaj udeležili supervizije, razmeroma majhen, kar nakazuje na pomanjkanje sistematične podpore.

Glede na kompleksnost izzivov družin OPP ocenjujemo, da so intervizijska srečanja nujna in smiselna oblika povezovanja strokovnjakov. Po Miloševič Arnold (2012) intervizija temelji na enakovrednem sodelovanju sodelavcev in izmeničnem vodenju, kar ne prinaša dodatnih stroškov zavodu. Hanekamp (1994) opisuje različne metode dela intervizije, med katerimi so nekatere zelo preproste, kot je na primer sosvetovanje, zato menimo, da bi se je strokovni delavci lahko hitro priučili z minimalno zunanjo podporo ali celo sami.

Rezultatov evalvacije izvedenega usposabljanja ne moremo posplošiti, vseeno pa lahko pripomorejo k oblikovanju idej, katere tematike so za strokovne delavce v vzgoji in izobraževanju, ki sodelujejo z družinami OPP, koristne za njihov profesionalni razvoj in dobro počutje pri delu ter katere metode dela bi jim lahko pri tem pomagale.

Sklep

Rezultati evalvacije kažejo, da strokovni delavci med vsebinami usposabljanj najbolj cenijo znanja o družinah OPP in učinkoviti komunikaciji ter si želijo njihovega poglabljanja. Intervizijo zaznavajo kot izrazito uporabno obliko kolegialnega posvetovanja, ki jim omogoča izmenjavo izkušenj, strokovno podporo in refleksijo lastne prakse. Vsi udeleženci izražajo željo po uvedbi intervizije v lastnem zavodu, pri čemer kot ključne pogoje navajajo sodelovanje sodelavcev, dovolj časa in podporo vodstva.

Na podlagi ugotovitev izpeljujemo smernice za izvajalce strokovnih usposabljanj:

- Vsebine usposabljanj naj se osredotočajo na praktične pristope dela z družinami OPP in na učinkovito komunikacijo, pri čemer je priporočljivo vključiti intervizijo kot sestavni metodološki del usposabljanja.
- Spoznanje o koristih intervizije je treba širiti tudi med vodstveni kader, da prepoznajo njen potencial za kakovostnejše delo, večjo povezanost tima in preprečevanje izgorelosti.
- Spodbujati je treba pobude za uvajanje intervizije v vzgojno-izobraževalne zavode, s poudarkom na modelu rotacijskega vodenja, ki krepi skupno odgovornost.

Zaradi dobrega odziva udeležencev usposabljanja na intervizijo in njihove jasno izražene potrebe po tej metodi tudi v prihodnje strokovne delavce v vzgoji in izobraževanju, ki sodelujejo z družinami OPP, spodbujamo, da jo uporabljajo kot redno obliko medsebojne strokovne in psihološke podpore. Ocenjujemo, da ta metoda lahko pripomore k večji suverenosti strokovnih delavcev, njihovemu večjemu občutku kompetentnosti, boljšemu počutju v službi in tudi boljšemu počutju na splošno. Organizira se lahko samostojno z lastno iniciativo strokovnih delavcev znotraj vzgojno-izobraževalnega zavoda.

Ugotovitve dopolnjujejo dosedanje raziskave na področju dela z družinami OPP in povezovalnega dela strokovnjakov. Nadaljnje raziskave bi bilo smiselno usmeriti v longitudinalno spremljanje vplivov intervizije na kakovost dela in v raziskovanje sistemskih pogojev, ki omogočajo učinkovito izvajanje tovrstne strokovne podpore.

Literatura in viri

Antulić Majcen, S. in Drvodelić, M. (2022). Quality pedagogical practice in early childhood education institutions relating to children at risk of social exclusion. *Center for Educational Policy Studies Journal,* 12*,* št. 3, str. 81–101.

Cabral, A., Freitas, A., Freire, P., Macedo, F., Sá, F., Pascoinho, J. in Noronha–Sousa, D. (2023). Intervision of school practice in educational context: Validation of a Focused Observation Grid. V: A. Abreu, J. V. Carvalho, D. Liberato in I. S. Galdames (ur.). *Advances in tourism, technology and systems. Smart innovation, systems and technologies* (vol 340). Singapore: Springer, str. 169–178.

Colnerič, B. in Zupančič, M. (2013). Otroci z motnjo v duševnem razvoju: družinska perspektiva. V: G. Sočan (ur.). *Pogledi psihologije na učinkovitost*. Ljubljana: Založba Univerze v Ljubljani, str. 35–65.

Hanekamp, H. (1994). Intervizija. *Socialno delo,* 33, št. 6, str. 503–505.

Jurčević Lozančić, A., Basta, S. in Šerbetar, I. (2019). Odnos učiteljev do sodelovanja s starši: zasnova in evalvacija vprašalnika. *Sodobna pedagogika,* 70, št. 4, str. 136–150.

Kodele, T. (2025). Timsko delo v osnovni šoli z vidika šolskih socialnih delavk. V: T. Rape Žiberna in A. Jurček (ur.). *Timsko delo v socialnem delu.* Ljubljana: Založba Univerze v Ljubljani, str. 389–414.

Košir, K. (2017). *Pedagoška psihologija za učitelje: izbrane teme*. Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.

Košnik, P., Žunič, D., Žnidar, S., Plavčak, D., Košak Babuder, M., Kiswarday, V. R. in Černe, T. (2025). Otroci s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami v izobraževalnem programu osnovne šole z dodatno strokovno pomočjo. V: P. Košnik (ur.). *Navodila za prilagojeno izvajanje izobraževalnega programa osnovne šole z dodatno strokovno pomočjo za delo z učenci s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, str. 6–34.

Kovač, J., Radovanović, L. in Javornik, M. (2020). Vključevanje šolskih svetovalnih delavcev v različne oblike supervizije. *Pedagoška obzorja,* 35*,* št. 1, str. 72–86.

Miloševič-Arnold, V. (2012). Intervizija kot prostor za refleksijo učiteljev. *Šolsko svetovalno delo,* 16, št. 1/2, str. 41–50.

Mithans, M., Lipovec, Ž. in Ograjšek, S. (2023). Vzgojiteljevo delo z otroki s posebnimi potrebami. *Pedagoška obzorja,* 38, št. 1, str. 96–111.

Nonoyama, T., Kadoma, A., Kaneko, T., Niinomi, K., Ozaki, I. in Asano, M. (2025). Psychosocial support and care for children with special healthcare needs and their families: A scoping review for enhancing the care system. *Medicine,* 104, *št.* 12, članek e41944.

Plavčak, D. (2024). The families of special needs children from the perspective of vulnerability. *Center for Educational Policy Studies Journal,* 14, št. 2, str. 155–170.

Rothe-Jokisch, L. (2008). Der Beitrag des Beratungsinstruments „Kollegiale Fallberatung“ zur Praxisentwicklung von Kooperationskreisen Schule - Jugendhilfe. *Gruppendynamik,* 39, št. 4, str. 464–476.

Rupar, B. (2024). Intervizija v šolski praksi. *Vzgoja in izobraževanje,* 55*,* št. 1/2, str. 91–94.

Shuman, W., Fang, L., Xinyue, D. in Xiaofeng, M. (2025). Parenting stress and positive mental health among parents of children with special needs: A moderated serial mediation model. *Research in Developmental Disabilities,* 162, članek 105022.

Sonneveld, J., Rijnders, J., Metz, J., Van Regenmortel, T. in Schalk, R. (2020). The contribution of professional youth work to the development of socially vulnerable youngsters: a multiple case study. *Children and Youth Services Review,* 118, članek 105476.

Thurlings, M., Vermeulen, M., Kreijns, K., Bastiaens, T. in Stijnen, S. (2012). Development of the Teacher Feedback Observation Scheme: evaluating the quality of feedback in peer groups. *Journal of Education for Teaching,* 38, št. 2, str. 193–208.

Valenčak, K. (2012). Aktivi svetovalnih delavcev – podpora strokovnemu razvoju. *Šolsko svetovalno delo,* 16*,* št. 1/2, str. 73–77.

Van Kessel, L. (2002). Začasna pomoč pri interviziji v organizacijah: model v praksi, ali kako se lahko učimo intervizije. V: S. Žorga (ur.). *Modeli in oblike supervizije*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, str. 131–152.

Vec, T. (2002). Dejavniki učinkovite komunikacije in komunikacijski zakoni. *Socialna pedagogika,* 6, št. 1, str. 67–80.

Vidmar, N. H. (2023). Confidentiality in supervision from the supervisor’s perspective. *Ljetopis Socijalnog Rada,* 30, št. 2, str. 99–127.

Darja PLAVČAK (University of Maribor, Faculty of Education, Slovenia)

NEEDS FOR PROFESSIONAL TRAINING AND INTERVISION AMONG EDUCATORS WORKING WITH FAMILIES OF CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS

Abstract: The aim of the study was to examine which areas of professional support educators working with families of children with special needs perceive as the most useful for their practice and would like to address in training, as well as how they assess the effectiveness of intervision meetings as a form of professional consultation. A combination of quantitative and qualitative approaches to data collection and analysis was used to evaluate the selected multi-hour training programme. Data were collected using an evaluation questionnaire comprising closed- and open-ended questions. Quantitative data were analysed using descriptive statistics, while qualitative data were analysed using thematic analysis. The results show that educators have the greatest need for the content concerning the characteristics of families of children with special needs and effective communication with them, particularly with parents of children with emotional and behavioural difficulties. Intervision meetings were recognised as a highly useful means of exchanging experiences, seeking professional solutions and strengthening mutual support. The findings suggest that intervision should be introduced systematically, with the support of school management and appropriate organisational conditions, or that educators should be encouraged to take the initiative in organising it independently.

Keywords: sensitive approach, intervision, professional support, effective communication, teamwork

Email for correspondence: darja.plavcak@um.si